

เรื่อง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลฎีกาส่งความเห็นในคดีหมายเลขดำที่ คร คม ๔๐ - ๔๔/๒๕๖๕ คดีหมายเลขแดงที่ คร คม ๔๐๑๐ - ๔๐๑๔/๒๕๖๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ที่บัญญัติให้อัยการสูงสุด หรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการสูงสุดได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย ให้ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกาโดยไม่ต้องแสดงเหตุผลใด ๆ แตกต่างจากการรับฎีกาของจำเลย การกำหนดให้ศาลฎีการับฎีกาของพนักงานอัยการโจทก์โดยไม่สามารถใช้ดุลพินิจสั่งเป็นประการอื่นได้ ทำให้หลักประกันสิทธิฎีกาของคู่ความระหว่างพนักงานอัยการกับจำเลย ได้รับการคุ้มครองที่แตกต่างกัน ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล ขัดต่อหลักความเสมอภาค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งความเห็นของศาลฎีกาไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ เมื่อศาลฎีกาส่งความเห็นพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง และเมื่อศาลฎีกาไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบความเห็นว่าเป็นพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ และกำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และวรรคสาม หรือไม่

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดให้มีการพิจารณาเพียงสองชั้นศาล เพื่อให้คู่ความได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม

เมื่อศาลอุทธรณ์แผนกคดีคำมนุษย์มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นประการใด คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ย่อมเป็นที่สุด สำหรับการฎีกาได้นำระบบอนุญาตมาใช้บังคับ โดยมาตรา ๔๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ผู้ฎีกา ยื่นคำร้องแสดงเหตุที่ศาลฎีกาควรรับฎีกาไว้พิจารณาตามมาตรา ๔๕ พร้อมกับคำฟ้องฎีกา และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลฎีกามีอำนาจรับฎีกาตามมาตรา ๔๓ ไว้พิจารณาได้ เมื่อเห็นว่าปัญหาตามฎีกานั้น เป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง อันมีลักษณะเป็นการกำหนดให้คู่ความ ในคดีคำมนุษย์ซึ่งประสงค์จะฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีคำมนุษย์ต้องขออนุญาตฎีกา ต่อศาลฎีกา และให้อำนาจศาลฎีกาในการพิจารณาและวินิจฉัยว่าจะรับหรือไม่รับฎีกาเรื่องใดไว้พิจารณา โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาว่าปัญหาตามฎีกานั้น ต้องเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยหรือไม่ ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง ถือเป็นกรอบในการใช้ดุลพินิจของศาลฎีกาให้สามารถสั่งคำร้องขอฎีกาและ กลับกรอคดีที่เป็นสาระสำคัญอันควรแก่การวินิจฉัยของศาลฎีกาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐาน เดียวกัน และทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นธรรมกับทุกฝ่าย แม้ว่าบทบัญญัติมาตรา ๔๕ วรรคสี่ จะมีความมุ่งหมายให้อัยการสูงสุดเป็นผู้กลับกรอว่าคดีใดเป็นปัญหาสำคัญ อันควรให้ศาลฎีกาได้วินิจฉัย แต่ในการพิจารณาคดีพนักงานอัยการถือเป็นคู่ความฝ่ายหนึ่ง เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว การฎีกาคู่ความควรมีสถานะที่เท่าเทียมกันซึ่งกฎหมายกำหนดให้ใช้ระบบอนุญาตโดยให้อยู่ในอำนาจ การพิจารณาของศาลฎีกาว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรวินิจฉัยหรือไม่ การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีคำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ กำหนดให้อัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการซึ่งอัยการสูงสุด ได้มอบหมายลงลายมือชื่อรับรองในฎีกาของพนักงานอัยการว่ามีเหตุอันควรที่ศาลฎีกาจะได้วินิจฉัย ให้ถือว่าเป็น ปัญหาสำคัญและให้ศาลฎีการับฎีกา เป็นการบัญญัติให้อัยการสูงสุดรวมไปถึงพนักงานอัยการที่อัยการ สูงสุดได้มอบหมายมีอำนาจรับรองฎีกาของฝ่ายโจทก์แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องขออนุญาตต่อศาลฎีกา แต่กระบวนการพิจารณาของศาลนั้น พนักงานอัยการโจทก์เป็นคู่ความฝ่ายหนึ่งซึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับ ราษฎรที่เป็นจำเลยอย่างเสมอกัน สมควรที่จะดำเนินกระบวนการด้วยวิธีการเดียวกันและได้รับการ พิจารณาวินิจฉัยว่าจะรับฎีกาหรือไม่โดยศาลฎีกาเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็ฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงหรือ ข้อกฎหมายก็ตาม ประกอบกับบทบัญญัติมาตรา ๔๕ วรรคสี่ ไม่ได้กำหนดกรอบดุลพินิจในการรับรองให้ฎีกา ไว้ดังเช่นการพิจารณาอนุญาตฎีกาขององค์คณะผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง ส่งผลให้อัยการสูงสุด สามารถใช้ดุลพินิจรับรองให้พนักงานอัยการฎีกาได้นอกเหนือจากหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ตามมาตรา ๔๕ วรรคสอง ทำให้การนำคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาของพนักงานอัยการแตกต่างไปจากของจำเลย เนื่องจากศาลฎีกา ต้องรับฎีกาของพนักงานอัยการโดยไม่อาจวินิจฉัยเป็นประการอื่น เมื่อสาระสำคัญของบทบัญญัติดังกล่าวคือ การฎีกาที่กำหนดให้เรื่องใดเป็นปัญหาสำคัญที่ศาลฎีกาควรรับไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ตามระบบอนุญาต เป็นอำนาจของศาลฎีกาในการพิจารณาวินิจฉัย ดังนั้น การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีคำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ บัญญัติหลักเกณฑ์ในการฎีกาคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ระหว่างพนักงาน อัยการกับจำเลยไว้แตกต่างกัน และกำหนดให้ศาลฎีการับฎีกาของพนักงานอัยการโดยไม่สามารถใช้ดุลพินิจ สั่งเป็นประการอื่น ย่อมทำให้หลักประกันสิทธิในการฎีกาของคู่ความในคดีคำมนุษย์ระหว่างพนักงานอัยการ กับจำเลยแตกต่างกัน ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ต่อบุคคลด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล ขัดต่อหลักความเสมอภาค ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๕ วรรคสี่ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และกำหนดค่าบังคับให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลเมื่อพ้นสามร้อยหกสิบวันนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจิรนิติ หะวานนท์ นายนภดล เทพพิทักษ์ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ นายอุดม รัฐอมฤต และนายสุเมธ รอยกุลเจริญ

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๓๘ ก วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๖๗

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

นางสาวณิชกานต์ มิ่งโมลี

นายจิรัฏฐ์ อังสุลาภา ผอ.กค.๗

นายสุภัทร แสงประดับ ผอ.สค.๓

นางสาวธาริณี มณีรอด ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นางสาวณิชกานต์ มิ่งโมลี

นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นางสาวร่มปรางค์ สวมประจำ รอง ลสร. ตรวจ

นายสุทธิรักษ์ ทรงศิริไล ลสร. ตรวจ